

GLOBAL FOSTRAN I LÄROPLANERNA FÖR GEOGRAFI,
ENGELSKA OCH RELIGION

– en jämförelse mellan Finland och Sverige

Annina Piispanen

Kandidatavhandling
Jyväskylä universitet
Institutionen för språk
Våren 2015

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta	Kielten laitos
Tekijä: Annina Piispanen	
Otsake: GLOBAL FOSTRAN I LÄROPLANERNA FÖR GEOGRAFI, ENGELSKA OCH RELIGION – en jämförelse mellan Finland och Sverige	
Aine: ruotsin kieli	Kandidaatintutkielma
Vuosi 2015	Sivumäärä: 32 sivua
<p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia eroja Suomen ja Ruotsin opetussuunnitelmissa on globaalikasvatuksen osalta sekä kuinka globaalikasvatus ilmenee Suomen ja Ruotsin yläkoulun opetussuunnitelmissa. Tutkimus on rajattu koskemaan kolmea yläkoulun oppiainetta: maantietoa, englantia ja uskontoa. Lisäksi selvitettiin, kuinka globaalikasvatuksen eri osa-alueet ilmenevät edellä mainittujen oppiaineiden opetussuunnitelmissa. Tutkimuksessa on käytetty aineistopohjaista analyysiä siten, että aineistosta, eli opetussuunnitelmista, on poimittu vain ne seikat jotka ovat oleellisia tutkimuskysymyksiin vastaamiseksi.</p> <p>Opetussuunnitelmien sisällöistä löytyi huomattavan paljon yhtäläisyyksiä, joskin vertailua vaikeutti hieman opetussuunnitelmien erilainen kielellinen tyyli. Suomen opetussuunnitelmassa tavoitteet oli kuvailtu runsassanaistemmin. Eroja löytyi lähinnä painotuksissa opetussuunnitelmi- en välillä, esimerkiksi maantiedon kohdalla painotettiin Ruotsin opetussuunnitelmassa enemmän luonnonkatastrofeja ja niiden vaikutuksia, kun taas Suomen opetussuunnitelmassa keskityttiin kestävään kehitykseen.</p> <p>Gloaalikasvatuksen eri osa-alueet ovat selkeästi nähtävissä Suomen ja Ruotsin opetussuun- telmissa. Kaikkiin globaalikasvatuksen osa-alueisiin löytyi viittaus vähintään yhden oppiaineen osalta Suomen opetussuunnitelmasta, mutta Ruotsin suunnitelmasta ei löytynyt viittauksia me- diakasvatukseen näiden kolmen oppiaineen osalta.</p> <p>Tutkimuksen tulosten pohjalta voisi toteuttaa jatkotutkimusta esimerkiksi tutkimalla kuinka opetussuunnitelmien tavoitteet käytännössä toteutuvat.</p>	
Asiasanat: globaalikasvatus, kestävä kehitys, opetussuunnitelma, kansainvälisyyskasvatus	
Säilytyspaikka: Jyväskylän yliopiston kirjasto / JYX-arkisto (elektroninen)	
Muita tietoja:	

INNEHÅLL

1	INLEDNING	5
2	TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	7
2.1	Centrala begrepp	7
2.1.1	Fostran till internationalism	7
2.1.2	Global fostran	8
2.1.3	Hållbar utveckling	8
2.2	Tidigare studier	8
3	MATERIAL OCH METOD	10
3.1	Material	10
3.2	Metod	10
4	RESULTAT	11
4.1	Värdegrunder	11
4.1.1	Finlands läroplan	11
4.1.2	Sveriges läroplan	12
4.2	Global fostran i läroplanerna i Finland och i Sverige	12
4.2.1	Geografi	12
4.2.2	Engelska	15
4.2.3	Religion	17
4.3	Delområdena i global fostran	19
4.3.1	Fostran till mänskliga rättigheter	20
4.3.2	Utvecklingsfostran	21
4.3.3	Kulturfostran	22
4.3.4	Freds- och trygghetsfostran	24
4.3.5	Mediefostran	24
4.3.6	Miljöfostran	25
5	DISKUSSION OCH SAMMANFATTNING	28

5.1	Hurdana skillnader det finns i läroplanerna i Sverige och i Finland gällande global fostran inom ämnena engelska, religion och geografi?.....	28
5.2	Hur syns global fostran i läroplanerna för engelska, religion och geografi i Finland och i Sverige?.....	29
5.3	Validitet och reliabilitet.....	30
6	AVSLUTNING	31
	LITTERATUR.....	32

1 INLEDNING

I dagens värld behöver vi veta om olika kulturer och språk, religioner och hållbar livsstil. Det är det som global fostran innebär, eller den tidigare så kallade fostran till internationalism. Både läroplanen i Finland och i Sverige förpliktar skolor att ta upp teman i global fostran, men jag intresserar mig för hurdana skillnader det finns i läroplanerna och därmed hurdana skillnader det möjligen kan finnas i global fostran i Finland och i Sverige.

Jag intresserar mig för global fostran, eftersom jag har jobbat ett år som utbildare i global fostran och ett år som regional koordinerare i Jyväskylä. Föreningen jag har jobbat i heter Dagsverke r.f. och vi arbetar med teman som handlar om global fostran i skolor. I Finland pågår en läroplansreform och i den nya planen kommer global fostran att synas mera. Global fostran presenteras närmare i kapitel 2.

I den här avhandlingen kommer jag att jämföra läroplanerna på högstadienivå i Finland och i Sverige. Jag granskar hur global fostran syns i läroplanerna inom ämnena engelska, religion och geografi. De övergripande frågor som tas upp i föreliggande avhandling är:

- Hur syns global fostran i läroplanerna för engelska, religion och geografi i Finland och i Sverige?
- Hurdana skillnader finns det i läroplanerna i Sverige och i Finland gällande global fostran inom ämnena engelska, religion och geografi?

Som hypotes har jag att det i läroplanen i Sverige finns fler hänvisningar till teman i global fostran. Jag förväntar mig att den nya läroplanen i Finland kommer att balansera situationen och att global fostran får mera synlighet i Finland.

Materialet som jag kommer att använda är läroplanen från Sverige och den gamla och nya planen från Finland. Det finns mycket information om global fostran i olika före-

ningars webbsidor, men inte så mycket böcker, eftersom det är en ganska ny term. Det finns mera information om fostran till internationalism, till exempel Undervisningsministeriets publikationer, bl.a. *Fostran till internationalism* från år 2010.

2 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

I det här kapitlet definierar jag de centrala begrepp som jag använder i min avhandling. Jag använder innehållsanalys som undersökningsmetod och i kapitel 3 behandlas användningen av innehållsanalys. Jag presenterar också tidigare studier inom ämnet.

2.1 Centrala begrepp

Ända till 2000-talet användes begreppet fostran till internationalism om en sådan verksamhet vad nuförtiden kallas global fostran. I Sverige används oftare termen hållbar utveckling och det diskuteras i avsnitt 2.1.3.

2.1.1 Fostran till internationalism

Enligt Undervisningsministeriets publikation *Fostran till internationalism* 2010 (2007: 25) innehåller begreppet fostran till internationalism en sådan verksamhet som främjar vars och ens globala ansvar, dialogen mellan olika kulturer, förståelse om den globala ekonomin, mediekritik och förståelse om naturresursernas begränsning. I publikationen sägs att "[f]ostran till internationalism är en process som hjälper oss att förstå och att uppskatta olikheter och kulturer av olika slag. Som ett resultat av detta gör vi val som främjar fostran till internationalism". Delsområden i fostran till internationalism är "fostran i internationella rättigheter, fostran till jämlikhet och fred, mediefostran, interkulturell förståelse, frågor som ansluter sig till utveckling och rättvisa samt fostran som främjar hållbar utveckling". (Undervisningsministeriet 2007: 25–26)

Liisa Jääskeläinen (2010) diskuterar i sin artikel "Kansainvälisyyskasvatuksesta globaalikasvatukseen" ('från fostran till internationalism till global fostran', egen översättning), "hur begreppet *fostran till internationalism* har blivit *global fostran*. Hon anser att det inte längre räcker att vi granskar olikheter som fenomen mellan nationer, utan det viktigaste är att förstå globalisering och dess konsekvenser. (Jääskeläinen 2010: 11)

2.1.2 Global fostran

Global fostran innehåller många delområden. Enligt Keva r.f. (kehitysyhteistyön palvelukeskus, 'resurscenter för utvecklingsarbete', egen översättning) innehåller global fostran sex delområden:

- Fostran till mänskliga rättigheter
- Utvecklingsfostran, t.ex. relationer mellan västländerna och utvecklingsländerna.
- Kulturfostran, t.ex. främjande av kulturell mångfald.
- Freds- och trygghetsfostran
- Mediefostran, t ex. mediernas inverkan på individer och samhällen.
- Miljöfostran

(Keva r.f., 2015a)

Meningen med global fostran är att uppfostra aktiva och tankade medborgare. Riitaoja (2011: 1) påpekar att det med global fostran menas medborgarfostrans globala dimension. Den innehåller utvecklingsfostran, mänskliga rättigheter, hållbar utveckling, fredsfostran och kulturell mångfald. (Kaivola 2007 & Melén-Paaso 2008, refererad i Riitaoja 2011: 1) Områdena går hand i hand och de är sammanlänkade. Man kan inte separera dem helt och hållet, till exempel kan man hålla en lektion som gäller mediefostran, men innehållet kunde vara nyheter från krisområdet och på det sättet vara också fredsfostran.

2.1.3 Hållbar utveckling

I Sverige används mera begreppet *hållbar utveckling* istället för global fostran. I princip är innehållet detsamma, men i Sverige är hållbar utveckling tätt sammanlänkad med all undervisning. Undervisningen borde förbereda eleverna och studenterna för att bli aktiva medborgare, att aktivt delta i samhället och ta ansvar för sina val. Skolverket i Sverige anser att "hållbar utveckling i undervisningen handlar om att få barn, ungdomar och vuxna att förstå förutsättningarna för hållbar utveckling, enligt läroplanernas och kursplanernas kunskapskrav." (Skolverket 2014)

2.2 Tidigare studier

Det finns några tidigare studier om global fostran eller hållbar utveckling, men de handlar mera om praktiska frågor inom ämnet. I Sverige har Bursjö (2014), en doktorand

vid Göteborgs universitet, forskat i lärarnas önskade elevförmågor i utbildning för hållbar utveckling. Bursjö (2014) har intervjuat lärare om förmågor de tycker att behövs för att elever skulle utvecklas. Lärarna anser att hållbar utveckling är ”svårfångat undervisningsinnehåll”, eftersom det finns så många teman inom hållbar utveckling, till exempel globalisering, miljö eller hälsa. (Bursjö, 2014: 66)

Ljungström (2014) har forskat i sitt examensarbete hur lärare implementerar hållbar utveckling i sin undervisning i gymnasieskolan. Ljungström (2014) konstaterar att lärare inte har en gemensam syn på vad hållbar utveckling innehåller och de skulle behöva mera stöd med integreringen av hållbar utveckling i undervisningen. (Ljungström 2014: 21)

I Finland har Holm och Törnroos (2012) forskat i global fostran i skolor och i föreningar och hur deras samarbete fungerar. I deras lärdomsprov diskuteras också lärarnas motivation att ta upp teman i global fostran på lektionerna. Holm och Törnroos (2012: 40) anser att det finns ett behov för en gemensam resursbank för lärare, där de kunde få material för undervisning och de konstaterar också att lärarna behöver mera stöd och samarbete när det gäller global fostran.

Enligt dessa tre tidigare studier verkar tendensen vara så att lärare är intresserade av global fostran och vill ta det med i undervisningen, men de inte har tillräckligt med erfarenhet för att göra det.

3 MATERIAL OCH METOD

3.1 Material

Det viktigaste materialet i min kandidatavhandling är läroplanerna för grundskolor för årskurserna 7–9. I Finland införs en ny läroplan den 1.8.2016, men planen har redan publicerats. I Sverige förnyades planen senast år 2011. Jag har avgränsat mitt material till tre läroämnen: geografi, A1 engelska, och religion.

Läroplanerna genomsyras av global fostran och olika läroämnen är sammanlänkade. Jag har valt geografi, engelska och religion eftersom de redan som läroämnen är sådana att de innehåller globala teman. Religion är inte bara undervisning om kristendom, utan den innehåller mycket kunskaper om andra världsreligioner. Geografi och religion är sammanlänkade på det sättet att man i geografi kan granska t.ex. levnadsförhållanden och i religion diskutera vilken religion det råder där.

3.2 Metod

Jag använder en materialdriven analys och en sådan analysmall, där man ur forskningsfrågornas synvinkel lyfter fram väsentliga saker i materialet (Laine 2001, refererad i Tuomi & Sarajärvi 2002: 103).

Jag använder kvalitativ innehållsanalys som metod, eftersom jag letar efter vissa saker i mitt material och efter att ha analyserat hela materialet, alltså läroplanerna, kan jag dra slutsatser av det.

4 RESULTAT

I det här kapitlet analyseras värdegrunderna i läroplanerna, syftet med läroämnena och undervisningsmålen. Jag presenterar först de övergripande iakttagelser som jag har gjort och sedan presenterar jag läroämnenas innehåll från den globala fostrans synvinkel i en tabell. Jag har kursiverat fraser som har liknande innehåll i läroplanerna. Alla fraser är direkt tagna från läroplanerna och jag har inte förändrat dem.

Jag har inte tagit med hela innehållsbeskrivningen för läroämnena, utan plockat bara fraser som vägleder till den globala fostrans teman. I det här kapitlet behandlas också analysen av delområden i global fostran och hur de syns i läroplanerna.

4.1 Värdegrunder

Värdegrunden för den grundläggande utbildningen innehåller riktlinjer som vägleder verksamheten i skolor. Sådana riktlinjer är t.ex. principer för stöd och elevvårdsplaner. I de nästa avsnitt presenterar jag några centrala riktlinjer gällande global fostran i läroplaner.

4.1.1 Finlands läroplan

Jämförd med den gamla läroplanen från året 2004, innehåller den nya planen detaljerade riktlinjer gällande teman i global fostran. I den gamla planen finns en mening som innehåller koncentrerad de teman som den nya planen också innehåller: ”De mänskliga rättigheterna, alla människors lika värde, demokrati, en vilja att bevara naturens mångfald och omgivningens livskraft samt tolerans och vilja att slå vakt om den kulturella mångfalden är de värden som den grundläggande utbildningen skall gestalta och förmedla”. (GLGU 2004)

I den nya planen finns samma teman mer detaljerade. Det sägs t.ex. att undervisningen ska stödja elever ”att aktivt delta i egna kulturella och sociala gemenskaper och också till att de intresserar sig för andra kulturer”. Undervisningen ska också ”lägga grund för

en kulturellt hållbar utveckling”. Ett av de centrala målen med global fostran är att få människor att se saker ur andra människors perspektiv och det hänvisas också till det i värdegrunderna. Eleverna ska också få en grund för ett världsmedborgarskap och de ska lära sig att respektera de mänskliga rättigheterna. (GLGU 2014)

Den nya planen betonar också betydelsen av hållbar utveckling och säger att det är nödvändigt: ”Människan är en del av naturen och helt beroende av livskraftiga ekosystem. Att förstå detta är centralt i att växa som människa”. (ibid.)

4.1.2 Sveriges läroplan

I Sveriges läroplan nämndes också bl.a de mänskliga rättigheterna och kulturell mångfald som saker skolan främjar. Läroplanen betonar likvärdighet och jämställdhet: ”Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling”. Värdegrunderna i Sveriges läroplan betonar mycket också växt till aktiv medborgare som har kunskaper att agera enligt västerländska normer och folkvett. (LGFF 2011)

4.2 Global fostran i läroplanerna i Finland och i Sverige

4.2.1 Geografi

Enligt Sällskapet för miljöfostran i Finland, är miljöfostran sådan verksamhet som stöder livslång inlärningsprocess på det sättet att människors kunskaper och funktionssätt stöder hållbar utveckling (SFMF 2014). Teman i geografi är nära teman i miljöfostran. Följande teman nämns i läroplanerna i Finland och i Sverige:

- 1) samspelet mellan naturen och människan
- 2) eget ansvar i främjandet av hållbar utveckling
- 3) intressekonflikter i världen
- 4) naturresurser och förnybara energikällor

Jämfört med Sveriges läroplan, innehåller undervisningens mål i Finlands läroplan fler teman om hållbar livsstil, reflektion över vars och ens beteende och även mediefostran. Eleverna ska t.ex. reflektera kring ”globaliseringens effekter och regionala utvecklingsfrågor” och följa med nyheter och placera dem på kartan. (GLGU 2014)

Läroplanen i Sverige tar upp olika miljöhot och naturkatastrofer och problem som förorsakas av klimatförändring, t.ex. ”[s]amband mellan fattigdom, ohälsa och faktorer som befolkningstäthet, klimat och naturresurser”. (LGFF 2011)

I tabell 1 presenteras de satser som jag har plockat från läroplanerna gällande läroämnet geografi. Utdragen hänvisar till teman i global fostran.

Tabell 1: Temat global fostran i läroplanerna för geografi i Finland och i Sverige.

GEOGRAFI	FINLAND	SVERIGE
ÄMNETS SYFTE	<p>I geografiundervisningen behandlas <i>samspelet mellan naturen och människan och hur detta samspel påverkar miljöns tillstånd.</i></p> <p>Undervisningen ska hjälpa eleverna att förstå olika regionala synvinklar och <i>konflikter</i> i världen.</p> <p>Förståelse för och analys av geografiska orsakssamband samt miljöförändringar aktiverar eleven att <i>agera ansvarsfullt i sin egen vardag.</i></p> <p><i>Geografiundervisningen ska stärka elevernas förmåga att främja hållbar utveckling.</i></p>	<p>Genom undervisningen ska eleverna <i>utveckla kunskaper om hur människa, samhälle och natur samspelar och vilka konsekvenser det får för naturen och människors levnadsvillkor.</i></p> <p>Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla kunskaper om varför <i>intressekonflikter</i> om naturresurser uppstår.</p> <p>Undervisningen ska också medverka till att <i>eleverna utvecklar kunskaper om hur vi kan påverka framtiden i riktning mot en mer acceptabel levnadsmiljö för alla.</i></p> <p>Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om <i>vilka mänskliga verksamheter, och av naturen framkallade processer, som påverkar jordytans former och mönster.</i></p>

<p>MÅL FÖR UNDERVISNINGEN</p>	<p>Stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil.</p> <p>Vägleda eleven att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen.</p> <p>Eleverna följer med aktuella nyheter från olika områden i världen och placerar nyheterna på kartan.</p> <p>Eleverna granskar de grundläggande förutsättningarna för liv, t.ex. ren luft, vatten och näring, deras förekomst och hållbar användning av dem.</p> <p>Eleverna bekantar sig med kulturer, hur människor lever och bor samt med näringsgrenar i Finland, Europa och på olika håll i världen. De granskar med hjälp av exempel hur miljön påverkar näringsgrenar, boende och annan mänsklig verksamhet.</p> <p>Eleverna reflekterar över mänskliga rättigheter och förutsättningar för ett gott liv i synnerhet ur barns och ungas perspektiv.</p> <p><i>Eleverna koncentrerar sig på hållbar användning av naturresurser och bioekonomins möjligheter i Finland och på andra håll i världen. De undersöker produkters livscykel samt reflekterar över egna konsumtionsval och hur man lever som en ansvarsfull medborgare.</i></p>	<p>Sårbara platser och naturgivna risker och hot, till exempel översvämningar, torka och jordbävningar, och vilka konsekvenser det får för natur- och kulturlandskapet.</p> <p>På vilka sätt sårbara platser kan identifieras och hur individer, grupper och samhällen kan förebygga risker.</p> <p>Intressekonflikter om naturresurser, till exempel om tillgång till vatten och mark.</p> <p><i>Förnybara energitillgångar, till exempel sol- och vindenergi och alternativa drivmedel.</i></p> <p>Förekomst av och orsaker till fattigdom och ohälsa i olika delar av världen. Samband mellan fattigdom, ohälsa och faktorer som befolkningstäthet, klimat och naturresurser.</p> <p>LGFF 2011.</p>
--------------------------------------	---	--

	<p>Eleverna sätter sig in i miljöförändringar, i synnerhet klimatförändringen och <i>hur naturens mångfald försvagas</i>.</p> <p>Eleverna reflekterar med hjälp av exempel kring globaliseringens effekter och regionala utvecklingsfrågor.</p> <p>GLGU 2014.</p>	
--	---	--

4.2.2 Engelska

I läroämnet engelska framhävs mest teman i kulturfostran. Kulturfostran betyder främjande av kommunikation mellan kulturer och kulturell mångfald samt arbete mot rasism (Kepa r.f. 2015b). Båda läroplanerna betonar förståelse för olika livsvillkor och kulturella företeelser i sådana områden där engelska används.

Jämfört med Sveriges läroplan, innehåller Finlands läroplan fler hänvisningar till studenternas egna möjligheter att agera i mångkulturella miljöer. ”Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt.” (GLGU 2014)

Sveriges läroplan betonar mera nyttan av bra språkkunskaper och deltagande i det internationella studie- och arbetslivet. ”Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för språk och kulturer och förmedla nyttan av språkkunskaper.” (LGFF 2011)

I tabell 2 presenteras de satser som jag har plockat från läroplanerna gällande läroämnet engelska. Utdragen hänvisar till teman i global fostran.

Tabell 2: Temat global fostran i läroplanerna för engelska i Finland och i Sverige.

A1 ENG- ELSKA	FINLAND	SVERIGE
ÄMNETS SYFTE	<p>Förståelsen för <i>kulturell mångfald</i> ska fördjupas genom att man diskuterar om <i>värdebundna företeelser</i> som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor.</p>	<p>Kunskaper i engelska ökar – – individens möjligheter att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang och att delta i internationellt studie- och arbetsliv.</p> <p>Genom undervisningen i ämnet engelska ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att reflektera över <i>livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser</i> i olika sammanhang och delar av världen där engelska används.</p>
MÅL FÖR UNDER- VISNINGEN	<p>Stödja elevens förmåga att – – utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer.</p> <p>Uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den.</p> <p>Hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och sporra eleven att utveckla sin egen förmåga till kulturell växelverkan.</p> <p>Att utforska <i>kulturer och livsstilar i några sådana länder som i samhället använder engelska som det mest centrala språket.</i></p> <p>Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera inter-</p>	<p><i>Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för språk och kulturer och förmedla nyttan av språkkunskaper.</i></p> <p>Kommunikationens innehåll: Intressen, vardagliga situationer, aktiviteter, händelseförlopp samt relationer och etiska frågor.</p> <p><i>Levnadsvillkor, traditioner, sociala relationer och kulturella företeelser i olika sammanhang och områden där engelska används.</i></p> <p>LGFF 2011.</p>

	nationellt. GLGU 2014.	
--	---------------------------	--

4.2.3 Religion

Teman i religion är nära teman i freds- och trygghetsfostran och fostran till mänskliga rättigheter samt kulturfostran. Syftet med kulturfostran är att skapa en värld där människor känner varandras kulturer och vanor (Kepa r.f. 2015b). Fredsfostran är fostran till etiska och moraliska värden och den väcker tankarna om frågor gällande människovärdet och rättvisan. Till fredsfostran och ett kritiskt sätt att tänka hör också mediefostran till. I fredsfostran lär man sig att ifrågasätta bilden medierna har skapat om världen. (Institutet för Fredsfostran r.f. 2015)

Fostran till mänskliga rättigheter betyder fostran som ”syftar till världsomfattande respekt för de mänskliga och grundläggande rättigheterna och som således förebygger kränkning av mänskliga rättigheter” (Människorättscentret 2015). I båda läroplanerna hänvisades till mänskliga rättigheterna och i Finlands läroplan även Förenta Nationernas deklaration om rättigheterna. Följande teman tas upp i båda läroplanerna för religion:

- 1) etiska frågor och förhållningssätt
- 2) mänskliga rättigheterna
- 3) att växa till ansvarsfull medborgare
- 4) andra religioner och åskådningar

Innehållsligt är läroplanerna mycket likadana. Det som skiljer läroplanerna åt är det att läroplanen i Finland tar upp fler frågor kring religioner, medan läroplanen i Sverige lyfter mer fram etiska resonemang och olika teorier av etik; konsekvens- och pliktetik, vilka inte nämns i läroplanen i Finland. Däremot ska eleverna i Finland ”– – ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur”. (GLGU 2014) I tabell 3 presenteras det satser jag har plockat från läroplanerna gällande läroämnet religion.

Tabell 3: Temat global fostran i läroplanerna för religion i Finland och i Sverige.

RELIGION	FINLAND	SVERIGE
ÄMNETS SYFTE	<p>Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.</p> <p>Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att <i>själva fundera över etiska frågor</i>.</p> <p>Religionsundervisningen ska <i>stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare</i>.</p> <p>I undervisningen granskas FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna samt etiska synsätt i olika religioner och livsåskådningar.</p>	<p>Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att kunna tolka kulturella uttryck med anknytning till religiösa traditioner.</p> <p>Undervisningen ska stimulera eleverna att reflektera över olika livsfrågor, sin identitet och <i>sitt etiska förhållningssätt</i>.</p> <p>Eleverna ska vidare ges förutsättningar att kunna analysera och <i>ta ställning i etiska och moraliska frågor</i>.</p> <p>Undervisningen ska även bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur människors värderingar hänger samman med religioner och andra livsåskådningar. Den ska också <i>bidra till att eleverna utvecklar beredskap att handla ansvarsfullt i förhållande till sig själva och sin omgivning</i>.</p>
MÅL FÖR UNDERVISNINGEN	<p>Vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden.</p> <p>Handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet.</p> <p>Handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur.</p> <p>Handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska princi-</p>	<p>Etik: Vardagliga moraliska dilemman.</p> <p>Analys och argumentation utifrån etiska modeller, till exempel konsekvens- och pliktetik.</p> <p><i>Föreställningar om det goda livet och den goda människan kopplat till olika etiska resonemang, till exempel dygdetik.</i></p> <p><i>Etiska frågor samt människosynen i några religioner och andra livsåskådningar.</i></p> <p><i>Etiska begrepp som kan kopplas till frågor om hållbar utveckling, mänskliga rättigheter och demokra-</i></p>

	<p>perna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar.</p> <p>Hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.</p> <p><i>Uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem.</i></p> <p><i>Inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil.</i></p> <p>Sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden.</p> <p>GLGU 2014.</p>	<p>tiska värderingar, till exempel frihet och ansvar.</p> <p>LGFF 2011.</p>
--	--	---

4.3 Delområdena i global fostran

I det här kapitlet presenterar jag hur delområdena i global fostran syns i läroplanerna för engelska, religion och geografi. Jag använder de sex delområdena som presenterades i kapitel 2.1.2. Jag har inte tagit med alla ämnen från läroplanerna, dvs. min analys är ofullständig på det sättet att jag inte kan säga om olika delar av global fostran behandlas inom något annat ämnet. Jag har använt samma formuleringar som finns i läroplanerna som jag också använder i jämförelsedelen.

Jag har själv kategoriserat olika teman under de olika delområdena på basis av de definitioner som jag har presenterat i avsnitt 2.1.2. Jag har förklarat tydligare vad olika delar i global fostran innehåller i början av varje läroämnet på föregående kapitel. På basis av

det har jag analyserat vilka delar i läroplanerna som ingår under vilket delområde i global fostran.

4.3.1 Fostran till mänskliga rättigheter

I Finland tas temat fostran till mänskliga rättigheter upp i läroplanen för geografi och religion. I geografi ska eleverna t.ex. reflektera över mänskliga rättigheter och lära sig respektera mänskliga rättigheter överallt i världen. Temat fostran till mänskliga rättigheter tas inte upp i läroplanen för engelska. I tabell 4 presenteras de satser som anknyter till temat fostran till mänskliga rättigheter.

Tabell 4: Temat fostran till mänskliga rättigheter i läroplanerna för engelska, geografi och religion i Finland.

A1 ENGELSKA	-
GEOGRAFI	Vägleda eleven att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald och att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen. Eleverna reflekterar över mänskliga rättigheter och förutsättningar för ett gott liv i synnerhet ur barns och ungas perspektiv.
RELIGION	Handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och livsåskådningar. Uppmuntra eleven att fundera över mänskliga livsfrågor och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem. I undervisningen granskas FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna samt etiska synsätt i olika religioner och livsåskådningar.

I tabell 5 presenteras hur fostran till mänskliga rättigheter syns i Sveriges läroplan. I Sverige tas temat fostran till mänskliga rättigheter upp i läroplanen för religion. I religion ska eleverna t.ex. ta ställning till etiska och moraliska frågor samt vardagliga moraliska dilemman. Temat fostran till mänskliga rättigheter tas inte upp vare sig i läroplanen för engelska eller för geografi.

Tabell 5: Temat mänskliga rättigheter i läroplanerna för engelska, geografi och religion i Sverige.

A1 ENGELSKA	-
GEOGRAFI	-
RELIGION	<p>Eleverna ska vidare ges förutsättningar att kunna analysera och ta ställning i etiska och moraliska frågor. Etiska frågor samt människosynen i några religioner och andra livsåskådningar.</p> <p>Etik: Vardagliga moraliska dilemman.</p> <p>Föreställningar om det goda livet och den goda människan kopplat till olika etiska resonemang, till exempel dygdetik.</p>

4.3.2 Utvecklingsfostran

I Finland tas temat utvecklingsfostran upp i läroplanen för geografi. I geografi ska eleverna t.ex. ”behandla samspelet mellan naturen och människan och hur detta samspel påverkar miljöns tillstånd” (GLGU 2014). Temat utvecklingsfostran tas inte upp vare sig i läroplanen för engelska eller för religion. I tabell 6 presenteras de satser som anknyter till utvecklingsfostran.

Tabell 6: Utvecklingsfostran i läroplanerna för engelska, geografi och religion i Finland.

A1 ENGELSKA	-
GEOGRAFI	<p>I geografiundervisningen behandlas samspelet mellan naturen och människan och hur detta samspel påverkar miljöns tillstånd.</p> <p>Stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil.</p>
RELIGION	-

I Sverige tas temat utvecklingsfostran upp i läroplanen för geografi och religion. I geografi ska eleverna t.ex. diskutera orsaker till fattigdom och ohälsa. I religion ska eleverna behandla ”[e]tiska begrepp som kan kopplas till frågor om hållbar utveckling, mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar, till exempel frihet och ansvar” (LGFF 2011). Temat utvecklingsfostran tas inte upp i läroplanen för engelska. I tabell 7 presenteras hur utvecklingsfostran syns i läroplanen i Sverige.

Tabell 7: Temat utvecklingsfostran i läroplanerna för engelska, geografi och religion i Sverige.

A1 ENGELSKA	-
GEOGRAFI	Förekomst av och orsaker till fattigdom och ohälsa i olika delar av världen. Samband mellan fattigdom, ohälsa och faktorer som befolkningstäthet, klimat och naturresurser.
RELIGION	Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare Etiska begrepp som kan kopplas till frågor om hållbar utveckling, mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar, till exempel frihet och ansvar.

4.3.3 Kulturfostern

I Finland tas temat kulturfostern upp i läroplanen för engelska, geografi och religion. I engelska ska eleverna t.ex. diskutera om värdebundna företeelser, kulturella drag i kommunikationen och olika livsstilar i länder där engelska används. I geografi ska eleverna bekanta sig med olika kulturer och hur miljön påverkar boende. I religion ska eleverna t.ex. fundera över etiska frågor, utveckla etiskt tänkande och uppfatta den religiösa mångfalden. I tabell 8 presenteras de satser som anknyter till kulturfostern i läroplanen i Finland.

Tabell 8: Temat kulturfostern i läroplanerna för engelska, geografi och religion i Finland.

A1 ENGELSKA	<p>Förståelsen för kulturell mångfald ska fördjupas genom att man diskuterar om värdebundna företeelser som är förknippade med olika språkgrupper och även ger utrymme för bearbetning av känslor. Stödja elevens förmåga att – – utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer.</p> <p>Hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och sporra eleven att utveckla sin egen förmåga till kulturell växelverkan.</p> <p>Att utforska kulturer och livsstilar i några sådana länder som i samhället använder engelska som det mest centrala språket. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva</p>
--------------------	--

	sig att kommunicera internationellt.
GEOGRAFI	Eleverna bekantar sig med kulturer, hur människor lever och bor samt med näringsgrenar i Finland, Europa och på olika håll i världen. De granskar med hjälp av exempel hur miljön påverkar näringsgrenar, boende och annan mänsklig verksamhet.
RELIGION	<p>Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själ och andra.</p> <p>Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Hjälpa eleven att reflektera kring religioners och livsåskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val.</p> <p>Inspirera eleven att granska etiska aspekter i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil.</p> <p>Sporra eleven att möta olika människor i dag och i framtiden under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden.</p> <p>Vägleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden.</p> <p>Handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på olika håll i världen samt irreligiositet.</p>

I Sverige tas temat kulturfostran upp i läroplanen för engelska och religion. I engelska ska eleverna t.ex. ges ”förutsättningar att utveckla sin förmåga att reflektera över livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används” (LGFF 2011). I religion ska eleverna t.ex. utveckla förståelse för värderingars sammanhang med religioner och livsåskådningar. Temat kulturfostran tas inte upp i läroplanen för geografi. I tabell 9 presenteras hur kulturfostran syns i läroplanen i Sverige.

Tabell 9: Temat kulturfostran i läroplanerna för engelska, geografi och religion i Sverige.

A1 ENGELSKA	<p>Kunskaper i engelska ökar – – individens möjligheter att ingå i olika sociala och kulturella sammanhang och att delta i internationellt studie- och arbetsliv.</p> <p>Genom undervisningen i ämnet engelska ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att re-</p>
--------------------	---

	<p>flektera över <i>livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser</i> i olika sammanhang och delar av världen där engelska används. Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för språk och kulturer och förmedla nytta av språkkunskaper.</p> <p>Kommunikationens innehåll: Intressen, vardagliga situationer, aktiviteter, händelseförlopp samt relationer och etiska frågor.</p> <p>Förutsättningar att utveckla sin förmåga att reflektera över livsvillkor, samhällsfrågor och kulturella företeelser i olika sammanhang och delar av världen där engelska används.</p>
GEOGRAFI	-
RELIGION	<p>Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att kunna tolka kulturella uttryck med anknytning till religiösa traditioner.</p> <p>Undervisningen ska stimulera eleverna att reflektera över olika livsfrågor, sin identitet och sitt etiska förhållningssätt.</p> <p>Undervisningen ska även bidra till att eleverna utvecklar förståelse för hur människors värderingar hänger samman med religioner och andra livsåskådningar. Den ska också bidra till att eleverna utvecklar beredskap att handla ansvarsfullt i förhållande till sig själva och sin omgivning.</p>

4.3.4 Freds- och trygghetsfostran

I Finland tas temat freds- och trygghetsfostran upp i läroplanen för geografi. I geografi ska undervisningen ”hjälpa eleverna att förstå olika regionala synvinklar och konflikter i världen” (GLGU 2014). Temat kulturfostran tas inte upp vare sig i läroplanen för engelska eller för religion. I tabell 10 presenteras de satser som anknyter till freds- och trygghetsfostran i läroplanen i Finland.

Tabell 10: Temat freds- och trygghetsfostran i läroplanerna för engelska, geografi och religion i Finland.

A1 ENGELSKA	-
GEOGRAFI	Undervisningen ska hjälpa eleverna att förstå olika regionala synvinklar och <i>konflikter</i> i världen.
RELIGION	-

I Sverige tas temat freds- och trygghetsfostran upp i läroplanen för geografi. Geografiundervisningen ska behandla intressekonflikter om naturresurser och utveckla elevernas

kunskaper om ”varför intressekonflikter om naturresurser uppstår” (LGFF 2011). I tabell 11 presenteras hur freds- och trygghetsfostran syns i läroplanen i Sverige.

Tabell 11: Temat freds- och trygghetsfostran i läroplanerna för engelska, geografi och religion i Sverige.

A1 ENGELSKA	-
GEOGRAFI	Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla kunskaper om varför <i>intressekonflikter</i> om naturresurser uppstår. Intressekonflikter om naturresurser, till exempel om tillgång till vatten och mark.
RELIGION	-

4.3.5 Mediefostran

I Finland tas temat mediefostran upp i läroplaner för engelska, geografi och religion. I engelska ska eleverna uppmuntras att söka ”engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den” (GLGU 2014). I geografi ska eleverna placera aktuella nyheter på kartan och följa med händelser från olika områden i världen. I religion ska eleverna t.ex. ”ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur” (GLGU 2014). I Sverige tas temat mediefostran inte upp i läroplaner för engelska, geografi och religion. I tabell 12 presenteras hur mediefostran syns i läroplanen i Finland.

Tabell 12: Temat mediefostran i läroplanerna för engelska, geografi och religion i Finland.

A1 ENGELSKA	Uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang vilka vidgar bilden av den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den.
GEOGRAFI	Eleverna följer med aktuella nyheter från olika områden i världen och placerar nyheterna på kartan.
RELIGION	Handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt ge akt på religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur.

4.3.6 Miljöfostran

I Finland tas temat miljöfostran upp i läroplanen för geografi. I geografi ska eleverna lära sig t.ex. att agera på ett hållbart sätt, skydda miljön och hurdana effekter globaliseringen har (se tabell 13).

Tabell 13: Temat miljöfostran i läroplanerna för engelska, geografi och religion i Finland.

A1 ENGELSKA	-
GEOGRAFI	<p>Geografiundervisningen ska stärka elevernas förmåga att främja hållbar utveckling. Förståelse för och analys av geografiska orsakssamband och miljöförändringar motiverar dem att agera ansvarsfullt i sin egen vardag.</p> <p>Eleverna sätter sig in i miljöförändringar, i synnerhet klimatförändringen och hur naturens mångfald försvagas.</p> <p>Eleverna reflekterar med hjälp av exempel kring globaliseringens effekter och regionala utvecklingsfrågor.</p> <p>Eleverna granskar de grundläggande förutsättningarna för liv, t.ex. ren luft, vatten och näring, deras förekomst och hållbar användning av dem.</p> <p>Eleverna koncentrerar sig på hållbar användning av naturresurser och bioekonomins möjligheter i Finland och på andra håll i världen. De undersöker produkters livscykel samt reflekterar över egna konsumtionsval och hur man lever som en ansvarsfull medborgare.</p>
RELIGION	-

I Sverige tas temat miljöfostran upp i läroplanen för geografi. I geografi ska eleverna ”utveckla kunskaper om hur människa, samhälle och natur samspelar och vilka konsekvenser det får för naturen och människors levnadsvillkor” (LGFF 2011). Eleverna ska också lära sig hur man kan påverka framtiden på det sättet att människan har en acceptabel livsmiljö (se tabell 14).

Tabell 14: Temat miljöfostran i läroplanerna för engelska, geografi och religion i Sverige.

A1 ENGELSKA	-
GEOGRAFI	Genom undervisningen ska eleverna utveckla kunskaper om hur människa, samhälle och natur samspelar och vilka konsekvenser

	<p>det får för naturen och människors levnadsvillkor.</p> <p>Undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om vilka mänskliga verksamheter, och av naturen framkallade processer, som påverkar jordytans former och mönster.</p> <p>Undervisningen ska också medverka till att eleverna utvecklar kunskaper om hur vi kan påverka framtiden i riktning mot en mer acceptabel levnadsmiljö för alla. Sårbara platser och naturgivna risker och hot, till exempel översvämningar, torka och jordbävningar, och vilka konsekvenser det får för natur- och kulturlandskapet.</p> <p>På vilka sätt sårbara platser kan identifieras och hur individer, grupper och samhällen kan förebygga risker.</p> <p>Förnybara energitillgångar, till exempel sol- och vindenergi och alternativa drivmedel.</p>
RELIGION	-

5 DISKUSSION OCH SAMMANFATTNING

Min huvudforskningsfråga syftade till att utreda hur global fostran syns i läroplanerna för engelska, religion och geografi i Finland och i Sverige. Jag granskade också hurdana skillnader det finns i läroplanerna gällande global fostran i de ovannämnda ämnena. Skillnaderna presenterade jag i kapitel 4.2. I diskussionsdelen sammanfattar jag mina resultat i ljuset av mina forskningsfrågor och granskar mina hypoteser.

5.1 Hurdana skillnader det finns i läroplanerna i Sverige och i Finland gällande global fostran inom ämnena engelska, religion och geografi?

Sammantaget kan man konstatera att läroplanerna har mycket gemensamt. Det som skiljer läroplanerna åt är mestadels detaljer och betoningar, t.ex. jämställdhet betonas i värdegrunderna i läroplanen i Sverige mera än i Finlands läroplan. Mänskliga rättigheter är synligare i Finlands läroplan när det gäller dessa läroämnen.

Min hypotes var att det finns fler hänvisningar till teman i global fostran i läroplanen i Sverige. Hypotesen har visat sig vara fel. Om vi granskar tabellerna i kapitel 4.2 märker vi att det i Finlands läroplan finns fler hänvisningar till global fostran i alla de tre läroämnena som granskades i den här avhandlingen.

Även om mina forskningsresultat visar att det finns flera hänvisningar till global fostran i Finlands läroplan gällande engelska, geografi och religion, betyder det inte att man i praktiken alltid skulle undervisa enligt läroplanen. Den finländska skolan har ofta ansetts vara en kunskapsinriktad skola, vilket kan bero på de goda resultaten i Pisaundersökningarna som mäter elever i fyra kunskapsområden, och skolan i Sverige mer demokratisk och diskuterande (Svensson 2007). Elever funderar kanske på olika fenomen mera och det kan vara att de också har mera tid att behandla frågor inom global fostran. Ola Helenius, en lektor vid Örebro universitetet anser att ”klassrumspraktik i Sverige ofta främjar just en känsla för samtal, diskussion och komplexa kommunikativa

sammanhang. Att fostra sådana förmågor är alltså något som svensk skola är bra på” (Helenius 2014).

5.2 Hur syns global fostran i läroplanerna för engelska, religion och geografi i Finland och i Sverige?

Alla de sex delområdena i global fostran hittade jag i läroplanerna. Bara mediefostran kunde jag inte hitta i läroplanerna i Sverige, men i den här avhandlingen behandlas bara läroplanerna för engelska, religion och geografi och således kan jag inte konstatera att mediefostran inte skulle ingå som tema i något annat ämne, t.ex. i modersmål.

I teoridelen hänvisade jag till Liisa Jääskeläinen (2010: 11) som anser att det inte längre räcker att vi granskar olikheter som fenomen mellan nationer, utan det viktigaste är att förstå globalisering och dess konsekvenser. Jag tror att den här aspekten kommer tydligt fram i den nya läroplanen i Finland, eftersom funktionen med läroplanen är att vägleda lärare med sitt arbete och sin undervisningsplanering.

I mitt arbete har jag träffat lärare som tycker att om man håller en temalektion om något tema gällande global fostran per år, räcker det. Integrering av global fostran kan kännas besvärligt och vissa lärare kan tycka att de inte har tid att undervisa i global fostran. Dessa oriktiga uppfattningar försöker också Heli Arosuo korrigera: ”Global fostran kräver förtrogenhet och rätt attityd, men allt behöver man inte lära sig på en gång. I den nya läroplanen hör global fostran till skolans grunduppgifter” (egen översättning). ”*Globaalikasvatus vaatii perehtymistä ja oikeaa asennetta, mutta kaikkea ei tarvitse oppia kerralla. Uudessa opetussuunnitelmassa globaalikasvatus kuuluu koulun perustehtäviin.*” (Heikkilä 2015).

I teoridelen hänvisade jag också till Ingela Bursjö (2014) som hade intervjuat lärare och de anser att hållbar utveckling känns som ”svårfångat undervisningsinnehåll” vilket stöder mina åsikter på det sättet att det finns lärare också i Sverige som skulle behöva hjälp med integreringen av hållbar utveckling eller global fostran (Bursjö, 2014:66).

I teoridelen hänvisades också till Ljungström (2014), Holm och Törnroos (2012) som alla hade forskat hur lärare i praktiken implementerar hållbar utveckling eller global fostran. Deras forskningsresultat stöder mina åsikter på det sättet att de anser att lärare inte har en gemensam syn på vad global fostran innehåller och de skulle behöva mera hjälp och samarbete.

5.3 Validitet och reliabilitet

Min avhandling behandlar läroplanerna i teori, inte i praktiken. Läroplanen är ett centralt styrdokument för undervisningen och i min avhandling behandlas vad det står i läroplanerna om global fostran. Jag kan inte svara på frågan hur ämnet i praktiken behandlas i skolorna eller om skolorna efterföljer läroplanerna. I praktiken kan det vara så att man behandlar teman kring global fostran mer i Sverige än i Finland, även om det i de svenska läroplanerna inte finns så många hänvisningar till global fostran som i de finska.

Med validitet menas i den här avhandlingen det att den teoretiska metoden som jag har valt, passar till mitt syfte och det att materialet som jag har valt passar till den företeelse som jag har forskat i.

Med reliabilitet menas i den här avhandlingen det hur pålitlig är materialets behandling och analys. Jag har kategoriserat delområdena i global fostran och läroplanerna enligt klassificeringen som Kepa r.f. har gjort. Jag anser att deras klassificering är mycket tydlig och informativ, men någon annan skulle ha kunnat kategorisera ämnesområdena på något annat sätt och fått olika resultat.

6 AVSLUTNING

Jag kommer att ha nytta av min avhandling i mitt arbete som koordinerare. Enligt min erfarenhet finns det lärare som tycker att de inte har tid att ta upp teman kring global fostran, men efter att ha forskat ämnet har jag mera information om läroplanens krav på skolorna och kan bättre motivera lärare. Jag anser att också föreningar som arbetar inom sektorn i Sverige kunde få ny information från min avhandling, eftersom den är på svenska och jag jämför läroplanerna i båda länderna.

Jag kunde studera teman vidare genom att observera lärare på lektioner eller intervju dem om deras undervisningsplaner för hela skolåret. Om man skulle observera hur lärare tillämpar läroplanerna i praktiken borde man egentligen observera undervisningen ett helt år och det skulle vara omöjligt att göra det i praktiken inom ramen för en kandidat- eller en pro gradu -avhandling.

LITTERATUR

- Bursjö, I. 2014. *Utbildning för hållbar utveckling – förmågor bortom läroplanen*. Artikel i Forskning om undervisning och lärande. Nummer 12, maj 2014. http://www.forskul.se/ffiles/006D371A/FUL12_hallbarutveckling.pdf (Hämtad: 2.2.2015)
- GLGU, 2004 = *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2004*. Utbildningsstyrelsen. <http://www02.oph.fi/svenska/ops/grundskola/LPgrundl.pdf> (Hämtad: 28.2.2014)
- GLGU, 2014 = *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen*. Utbildningsstyrelsen. http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perust_eet_014.pdf (Hämtad: 24.2.2015)
- Heikkilä, M. 2015. *Gloabalikasvatus avaa maailmaa*. Opettaja, 7/2015, 36.
- Helenius, O. 2014. *Makten över skolans innehåll*. <http://www.skolaochsamhalle.se/flode/skolpolitik/ola-helenius-makten-over-skolans-innehall/> (Hämtad 31.3.2015)
- Holm, S. & Törnroos, L. 2012. *Gloabalikasvatus kouluissa ja järjestöissä – yhteistyön haasteet ja mahdollisuudet*. Lärdomsprov. Humanistika yrkeshögskola. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/49749/Holm_Saila_Tornroos_Linda.pdf?sequence=1 (Hämtad 31.1.2015)
- Institutet för Fredsfostran r.f, 2015. *Mitä on rauhankasvatus?* <http://www.rauhankasvatus.fi/jarjesto/mita-on-rauhankasvatus/> (Hämtad 24.2.2015)
- Jääskeläinen, L. 2010. *Kansainvälisyyskasvatuksesta globaalikasvatukseen*. I: Törmälehto, T. (red.): *Maailma tuli tunnille: kansainvälisyyskasvatus osana äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta*. Helsingfors: Äidinkielen opettajain liiton vuosikirja 0515-7870 ; [54]. 9–17.
- Kepa r.f, 2015a.. *Svenska*. <http://www.gloabalikasvatus.fi/node/931> (Hämtad: 11.2.2015)
- Kepa r.f, 2015b. *Kulttuurikasvatus*. <http://www.gloabalikasvatus.fi/node/158> (Hämtad: 24.2.2015)
- LGFF, 2011 = *Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet*. Skolverket. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575> (Hämtad: 24.2.2015)
- Ljungström, L. 2014. *Hållbar utveckling i skolan. En studie hur några NO och SO lärare implementerar hållbar utveckling i sin undervisning*. Examensarbete.

Kalmar Växjö: Lärarutbildningen, Institutionen för utbildningsvetenskap vid Linnéuniversitetet.
<http://lnu.diva-portal.org/smash/get/diva2:717850/FULLTEXT01.pdf> (Hämtad 4.2.2014)

Människorättscentret, 2015. Främjande av mänskliga rättigheter.
<http://www.ihmisoikeuskeskus.fi/pa-svenska/vad-vi-gor/framjande-av-manskliga-rattighet/> (Hämtad: 24.2.2015)

Riitaoja, 2011. *Mitä varten globaalikasvatusta? Globaalikasvatuksen kritiikki ja uudet avaukset.*
http://www.oph.fi/download/139609_Maasu_Mita_varten_gloaalikasvatusta.pdf
(Hämtad: 11.2.2015)

SFMM, 2014 = Sällskapet för miljöfostran i Finland, 2014. *Kort på svenska.*
<http://www.ymparistokasvatus.fi/sykse/kort-pa-svenska> (Hämtad 15.2.2015)

Skolverket, 2014. *Hållbar utveckling.*
<http://www.skolverket.se/skolutveckling/miljo-och-halsa/hallbar-utveckling>
(Hämtad: 6.2.2015)

Svensson, U. 2007. *Det svenska och det finska skolsystemet – en jämförelse.*
Examensarbete. Karlstad: Lärarprogrammet, Estetisk-filosofiska fakulteten vid Karlstads Universitet.
<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:5130/FULLTEXT01.pdf> (Hämtad: 12.4.2015)

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.* Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Undervisningsministeriet, 2007. *Kansainvälisyyskasvatus 2010. Fostran till internationalism 2010.* Undervisningsministeriets publikationer 2007:11.
<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2007/liitteet/opm11.pdf> (Hämtad 11.2.2015)